

Barn som reiser alene - en veileder for foreldre

Ditt barn er ikke alene om å reise alene - side 2

Hvilken reisemåte skal man velge? - side 2

Når kan barn reise alene? - side 3

Hovedanbefalinger for ulike fremkomstmidler - side 3

Hva kan du forvente av personalet? - side 4

Hvordan forberede barnet på reisen? - side 5

Forberedelser foreldrene imellom - side 6

Å reise med søsken - side 7

Hjelp fra medreisende? - side 7

Ulykker og terrorfrykt - side 8

Ditt barn er ikke alene om å reise alene

Barneombudet har i flere år hatt fokus på barn som reiser alene. Vi vet at mange barn i forskjellig alder hver uke reiser alene med buss, båt, fly eller tog. Noen reiser mellom foreldre som ikke bor sammen, noen reiser for å besøke slekt. Vi vet også at små barn har ekstra store utfordringer når de skal reise alene, fordi det er mye nytt å forholde seg til. Derfor har Barneombudet utarbeidet denne veilederen i samarbeid med barnepsykolog Magne Raundalen. Den er basert på en spørreundersøkelse Barneombudet har gjort blant foreldre som lar barn reise alene. Gjennom svarene vi har fått fra foreldre, og anbefalinger fra reiselivsbransjen, håper vi å sikre ditt barn en bedre reise alene.

Hvilken reisemåte skal man velge?

Fly er mest anvendt for barn som reiser alene over lange strekninger. Flytur kan i mange tilfeller være det beste alternativet for ditt barn, i og med at du kan følge barnet inn til gaten og hente det ved flyutgangen. Det er også lettere for en ansatt på et fly å holde øye med barnet ditt, enn det vil være for ansatte på tog og buss som stopper på mange steder. Flyturer som innebærer bytte av fly, og forsinkelser innebærer imidlertid en risiko for at barnet blir engstelig og at misforståelser oppstår. De fleste flyselskap har utarbeidet rutiner for oppfølging av barn som reiser alene.

De fleste barn har erfaring med bussreiser fra de satt i barnevogn. Mange barn har også fra 6-årsalder reist med skolebuss hver dag, to ganger om dagen. Bussen er med andre ord ikke et nytt og ukjent sted for barn. For mange reisende er buss i stigende grad blitt et attraktivt alternativ til andre transportformer, også når det gjelder lengre reiser. Det har sammenheng med pris, hyppige avganger og gode, direkte korrespondanser. For små barn innebærer bussturer med hyppige stopp både en redsel fra barnets side for å gå av på feil stoppested, og en reell fare for at dette kan skje.

Båt kan også være aktuelt for lengre strekninger. Det kan være meget praktisk for foreldre å kjøre barn til et ferjeleie når mottakeren møter opp med bil på den andre siden. Det viser seg imidlertid at både foreldre og mannskapet er engstelige for farene ved båtturer. Nysgjerrige og aktive barn kan bli alvorlig skadet av prosedyrer når båten legger til eller fra (trosser, baugåpning, gangbru, kaikanten). Dette har først og fremst sammenheng med de åpne dekk og faren for å falle over bord. Muligheten for at barna går i land på feil stoppested og blir akterutseilt er også til stede.

Tog har mange av de samme faremomentene som buss og båt, nemlig mulighetene for avstigning på feil sted. Faren er også til stede for at barn går av for å gå i kiosken på stasjoner hvor det blir uventede lange opphold.

Når kan barn reise alene?

Anbefalinger om når barnet kan reise alene er avhengig både av barnets alders- og utviklingsnivå. Vi kan gi noen generelle anbefalinger, men det er viktig å huske at det er forskjell på hvor engstelige barn er, uavhengig av alder. Det er også viktig å huske at dette ikke i hovedsak dreier seg om barnets intelligens. Et barn med store kunnskaper om så vel geografi som togtyper og bilmerker, kan være redd og engstelig for å være alene og ha vansker med å mestre en atskillelse. Ofte bekymrer en av foreldrene, og spesielt mor seg for dette når det gjelder små barn. Det er viktig å få til en samforståelse mellom foreldrene om når barnet kan reise alene.

Her finner dere en oversikt over hovedanbefalingene:

Fly

Flyselskapene har satt en femårs grense for å reise alene. Vi anbefaler ikke uten videre at femåringer reiser alene på fly. For de minste barna kreves det mye forberedelse og trening. Foreldrene bør alltid ha en personlig kontakt med en kabinansatt, gjerne ved at de får følge barnet inn i flyet. Dette gjelder først og fremst når barna er unge og når de er uerfarne.

Båt

Én fergerute har nedfelt i sine rutiner at barn under 12 år bare kan reise alene når har organisert barnetilsyn. De har laget egen barneruter for å fange opp barn som reiser alene. Barneombudet synes dette er en god regel. Vi anbefaler at flere foreldre forsøker å få til liknende ordninger med de lokale båttrutene.

Buss

Vi anbefaler 8 år som en nedre aldersgrense for timelange bussreiser. Aldersgrensen må vurderes i forhold til reisens lengde i tid.

Flyreiser krever planlegging og forberedelse med barna.

Tog

Barn under 10 år bør ikke reise alene med tog. For lengre reiser med togbytte, bør barnet være 12 år eller eldre.

Bytte

av reisemåte fra fly til flytog, tog til buss og lignende, krever høy grad av modenhet og erfaring. Vi foreslår en veiledende aldersgrense på 12 år, med det forbehold at dette gjelder spesielt reisevante.

Hva kan du forvente av personalet?

Personalet har ikke noen lovpålagt plikt til å ta spesielt vare på ditt barn under reisen. På flyturer og togturer vil det være kabinpersonalet, og på buss vil det være sjåføren som er nærmeste voksenperson for ditt barn. På båtturer vil konduktører og kioskansatte være naturlige voksenpersoner. Det er viktig å ha i minnet at disse voksenpersonene først og fremst er satt til å gjøre en annen jobb enn å ta vare på ditt barn. Du har derfor ikke noe krav på at personalet skal ta spesielt hensyn. Det finnes også grenser for hva ansatte fysisk har anledning til å følge med på. Konduktører, sjåførere og kantineansatte kan verken holde barna innendørs på hvert stoppested eller bistå ved overlevering til møteperson på grunn av andre arbeidsoppgaver. Spesielt gjelder dette mulighetene for å formidle og ta ansvar ved misforståelser eller forsinkelser hos mottaker av barnet.

Barneombudet anbefaler at foreldre forsøker å få kontakt med en blant personalet som kan si seg villig til å følge opp ditt barn så langt det lar seg gjøre. Det er likevel viktig å huske at konduktør, sjåfør o.a. kan bli opptatt med andre oppgaver, og derfor ikke ha anledning til å følge opp så godt som du måtte ønske. Du kan heller ikke skyldes på personalet dersom noe går galt. De har ikke noe større juridisk ansvar for ditt barn enn for de andre reisende selv om de aksepterer å holde et ekstra øye med barnet.

Ved flyreiser og bytte av fly, bør du imidlertid kunne kreve skikkelig oppfølging og informasjon til barnet når ventetiden mellom flyene er lang og når det oppstår forsinkelser. Dette bør foreldre samtale med kabinpersonalet om før hver enkelt reise, i og med at flyselskapene skal ha rutiner rundt barn som reiser alene.

Mange barn er redd for å gå av på feil stasjon.

Tips:

Forsøk å få til en personlig avtale med en ansatt ved avreise. Han eller hun kan kanskje akseptere et oppdrag om å påse at barnet ikke går ut eller av på farlig eller feil sted dersom dette er mulig.

Be om å få en plass langt framme for barnet ditt på bussen, da er det lettere for sjåføren å ha kontroll med barnet. Barnet må akseptere påbudt bilbelte og sjåføren må håndheve påbudet.

Barnet bør alltid ha tilgjengelig nedskrevet de mobiltelefonnumrene som er mest aktuelle (far, mor, besteforeldre evt. andre personer som skal møte barnet) dersom ikke alt går etter planen.

Barn ned til 9 år kan ha stor glede av å ha mammas eller pappas mobiltelefon med seg på lengre reiser, både for hyggesamtaler og som trygghet.

Vurder barnets tendens til å bli reisesyk, og opplys om dette.

Hvordan forberede barnet på reisen?

Det er en selvsagt regel at man har foretatt "instruksjonsreiser" sammen med barnet over kortere eller lengre strekninger på forhånd. Jo flere reiser desto bedre, og her kan man jo engasjere andre voksne medlemmer i familien også

Barn i alle aldre trenger å bli forberedt og informert om en forestående reise. For de små barna må dette tilrettelegges for at det skal bli så forståelig som mulig. Noen tegner og forklarer, men da skal en være klar over at de minste (fem-seksåringene) kan lytte til dette som en interessant fortelling som de ikke knytter til sin egen reise. Noen foreldre lager et rollespill hjemme, hvor man leker at man er ved inngangen til flyet, i setet om bord, tar på sikkerhetsbeltet, snakker med flyvertene, osv. Dette kan være en morsom lek som de minste barna kan klare å overføre en del av til den virkelige reisen. Best fungerer dette når man knytter dette til en virkelig treningsreise sammen med barnet før det blir sendt alene.

Det er velkjent blant foreldre at barn mestrer alle situasjoner som innebærer at de skal være i ro (jfr. lange bilturer) dersom de har noe å drive på med. Vi anbefaler deg derfor å bruke din fantasi og kunnskap om ditt barn til å planlegge dette ganske grundig på forhånd, gjerne sammen med barnet. Selv små barn kan oppfatte ting som gjør reisen mer positiv og får reisetiden til å virke kortere, som for eksempel at de har en ny legopakke, lesebok, lydbok eller et nytt blad de ikke skal åpne før de er om bord.

Tips:

Snakk med barnet om ting tror kan være fremomenter for barnet under reisen, som f.eks. opphold på perrongen og krysning av spor ved togreiser. Ta gjerne denne samtalen på treningsreiser eller i rollespill. Sørg for at reisen ikke framstår som mer skummel enn nødvendig for barnet.

Bruk treningsreiser til å finne fram til holdepunkter som kan gi barnet indikasjoner på hvor langt det har kommet i reisen, en rar bygning, en spesiell kirke, et vann eller noe annet som barnet kan se gjennom vinduet.

Forberedelser foreldrene imellom

Det er et faktum at de fleste barn som reiser alene er på vei mellom foreldre som ikke bor sammen. Barnets opplevelser av omstendighetene omkring et samlivsbrudd vil følge med på reisen. Å holde konfliktnivået nede mellom mor og far vil dempe barnets opplevelse av utrygghet på reisen.

Dersom foreldrene er uenige om hva barnet kan mestre på ulike aldersstrinn, vil vi anbefale at partene kommer hverandre i møte før reisen. Det kan ha stor betydning for barnet som skal reise at den som sender det er rimelig komfortabel i situasjonen, og at den som mottar det ikke har negative kommentarer til barnet om dette ved ankomst. Det er viktig at dette avgjøres på voksenplanet uten å trekke barnet inn som den som skal ha det avgjørende ordet!

Foreldrene er i de aller fleste tilfellene svært bekymret for om barnet klarer reisen alene. De sitter på pinebenken inntil de får se barnet komme mot dem eller får melding fra mottaker at gjenforeningen hadde funnet sted. Barn kjenner sine foreldre godt og plukker lett opp stemninger. Det vil hjelpe barnet dersom bekymrede foreldre får forsikring fra den annen part eller fra barnet selv om at alt er i orden.

Tips:

Be sjåfør om at barnet må få gå av først slik at det ikke kommer bort i mengden passasjerer.

Avtal henting på mindre stasjoner der faren for å komme bort er mindre.

Husk å gi beskjed til den andre part med en gang om at barnet er kommet vel fram.

Å reise med søsken

Noen foreldre lar barn reise sammen med en søster eller bror som er fra 9-årsalderen. Det er forståelig at foreldre tenker at det er bedre å være to som kjenner hverandre, enn å reise alene. Når det gjelder flyreiser er dette for så vidt uproblematisk, i og med at nedre aldersgrense er fem år – alene eller med søsken. Når det gjelder mer krevende reisemåter som tog, buss og båt, er vi i skeptiske til at et barn blir ansvarlige for mindre søsken som ikke under noen omstendighet kunne ha reist alene. Søsken bør være godt opp i tenårene, det vil si 14-16 før en slik løsning blir trygg nok.

Hjelp fra medreisende?

Enkelte foreldre ankommer transportmiddelet i god tid før avreise for å peile seg ut en reisende som ser pålitelig ut, og som de ber om å holde et øye med deres barn. Stort sett er det godt voksne kvinner foreldre føler tillit til, og i mange tilfeller har det gått veldig bra. Til tross for dette vurderer Barneombudet det dit hen at mye kan bli overlatt til tilfeldighetene ved å velge en slik ordning, og at den i størst mulig grad bør unngås.

Barneombudet synes ikke at det er en akseptabel løsning, uansett transportmiddel, at man lager en gruppe av barn som reiser alene og gir den eldste en rolle som reiseleder. Det er et altfor stort ansvar for et barn å skulle passe på andre, og skyldfølelsen dersom noe skulle skje vil kunne bli svært belastende.

Noen foreldre formaner sine barn mot å ha kontakt med fremmede medpassasjerer på reisen fordi det kan være farlig, uten å forklare dette nærmere. Vi anbefaler at foreldre ikke sier dette til barna. For sin egen trygghet bør foreldre heller forsøke å få til en avtale med sjåfør eller konduktør at de har et åpent øye for at voksne passasjerer viser en unaturlig interesse eller atferd overfor barnet.

Ulykker og terrorfrykt

Det skjer ulykker med alle transportmidler. Barn kan lett fange opp nyheter om ulykker fra alle typer medier. Barn legger ikke merke til hvor i verden ulykken har inntruffet, men om det er et fly, tog, ferje eller buss involvert vil de reflektere over, spesielt hvis de selv skal ut å reise alene. Vi gir deg som forelder det råd at du snakker med barnet om slike ulykker som presenteres i media kort tid før barnet skal reise. Det er viktig at du tydelig formidler det som gjør deg selv trygg nok til å sende ditt barn alene på reise uansett. Det samme gjelder selvsagt nyheter og rykter om terror mot transportmidler. Om vi voksne også kjenner en viss engstelighet i slike situasjoner, er det ikke rett at barna skal være ti ganger så redde fordi vi unnlater å snakke med dem på en beroligende måte.

